HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

היינו דאיצטריך לא ימצא אלא למאן דאמר כממון דמי לא ימצא למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכי איתיה הדר בעיניה לאו ברשותיה קאי קמשמע לן בעו מיניה מרבא בהמת ארנונא חייבת בבכורה או אין חייבת בבכורה כל היכא דמצי מסלק ליה בזוזי לא קא מיבעיא לן דחייב כי קא מיבעיא לן היכא דלא מצי מסלק ליה בזוזי מאי אמר להו פטורה והתניא חייבת התם דמצי מסלק ליה איכא דאמרי אמר רבא [א]בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה ואע"ג דמצי מסלק ליה [ב]עיסת ארנונא חייבת בחלה ואע"ג דלא מצי מסלק ליה מאי טעמא בהמה אית לה קלא עיסה לית לה קלא: תנו רבנן א)[ג]נכרי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו אין זקוק לבער הפקידו אצלו זקוק לבער יחד לו בית אין זקוק לבער שנא' לא ימצא מאי קאמר אמר רב פפא ארישא קאי והכי קאמר הפקידו אצלו זקוק לבער שנאמר לא ימצא רב אשי אמר לעולם אסיפא קאי והכי קאמר [ד]יחד לו בית אין זקוק לבער שנאמר לא ימצא בבתיכם והא לאו דידיה הוא דנכרי כי קא מעייל לביתא דנפשיה קא מעייל למימרא דשכירות קניא ב)והתנן [ה]אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני ג)שמכניסין לתוכו ע"ג ואי סלקא דעתך דשכירות קניא כי קא מעייל לביתיה דנפשיה קא מעייל שאני הכא דאפקיה רחמנא בלשון לא ימצא מי שמצוי בידך יצא זה שאינו מצוי בידך אמר רב יהודה אמר רב [ו]המוצא חמץ בביתו ביום טוב ד)כופה עליו את הכלי אמר רבא אם של הקדש הוא אינו צריך מאי טעמא מיבדל בדילי מיניה ואמר רב יהודה אמר רב [ז]חמצו של נכרי עושה לו מחיצה עשרה טפחים משום היכר ואם של הקדש הוא אינו צריך מאי טעמא מיבדל בדילי אינשי מיניה ואמר רב יהודה אמר רב ה)[ח]המפרש והיוצא בשיירא קודם שלשים יום אין זקוק לבער תוך שלשים יום זקוק לבער אמר אביי הא דאמרת תוך שלשים יום זקוק לבער לא אמרן אלא שדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אין זקוק לבער אמר ליה רבא ואי דעתו לחזור אפילו מראש השנה נמי אלא אמר רבא [ט]הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור אבל דעתו לחזור אפילו מראש השנה זקוק לבער ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא [י]העושה ביתו אוצר קודם שלשים יום אין זקוק לבער תוך שלשים יום זקוק לבער וקודם שלשים נמי לא אמרן אלא שאין דעתו לפנותו אבל דעתו לפנותו אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער הני שלשים יום מאי עבידתייהו ו)כדתניא [כ]שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות מאי טעמא דתנא קמא

שהרי

להכי איצטריך לא ימלא. משום דבעלמא לאו כממון דמי איצטריך קרא למימר דגבי חמץ מיהא מתסר: **הואיל וכי איתיה הדר.** הוא גופיה למריה בעיניה וזה עדיין לא נאבד וכי אמרה ר' שמעון לההוא היכא דאינו בעין כגון גבי גונב קדשים שהיו הבעלים חייבין באחריותן אמר רבי שמעון אף על פי שאין כפל להקדש דכתיב לרעהו ז) ולא להקדש הכא חייב דכיון דזה חייב באחריותן רעהו קרינא ביה דהא גרם לו להתחייב ממון: **ארנונא.** המלך נוטל עישור מן הבהמה ומן התבואה: **חייבת בבכורה.** דקיימא לן ח) כל שיד נכרי באמצע פטורה מן הבכורה שנאמר (במדבר ג) לי כל בכור בישראל אבל לא באחרים ועדר זה שעישורו של מלך בתוכו חייבת בבכורה לתת לכהן הבכורות שלהם או לא: **דמצי מסלק ליה.** לנכרי במעות: **לא מיבעי לן.** כיון דאכתי לא זכה נכרי בהן ודינו אינו קבוע בהן יותר ממעות איכא למימר לא יתן לו בהמות אלא מעות: **ואע"ג דמצי מסלק ליה.** דכל כמה דלא סלקיה ידו שייכא בבהמות: **עיסת ארנונא חייבת.** ואע"ג דעיסת נכרי פטורה ואוכל ישראל בלא חלה דהא עריסותיכם כתיב ט) זו חייבת דלית לה קלא והרואה אומר שלו היא ואוכלה בלא חלה אבל בבהמה אית לה קלא והדתניא חייבת בעיסה הוא דתניא: **אין זקוק לבער.** לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית כדאמרן [ה:] אבל אתה רואה של אחרים: **הפקידו אצלו.** וקביל עליה אחריות כדמפרש ואזיל זקוק לבער: **יחד לו בית.** כלומר לא קיבלו עליו אלא אמר ליה הרי הבית לפניך הנח באחת מן הזויות אין זקוק לבער: **מאי קאמר.** היכי יליף מלא ימלא: **לעולם אסיפא.** ולא ימלא משמע המצוי בידך לכל חפצך היינו דקביל עליה אחריות דהוי כדידיה: **אף במקום שאמרו להשכיר.** בפ"ק דע"א [כ:] תנן אין משכירין בתים לנכרים בארץ ישראל אבל בסוריא משכירין וכל שכן בחוצה לארץ ואף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו אלא להעמיד בו בהמות ועצים ולא שידור הוא בה: **שאין מצוי בידך.** שהרי אותה זוית מסורה לנכרי: **כופה עליו את הכלי.** דהא לא חזי לטלטולי ולאפוקי ומיהו בבל יראה לא עבר דהא בטליה בליביה מאתמול כדאמרינן לקמן [ע"ב] הבודק צריך שיבטל בלבו אלא משום שלא ישכח ויאכלנו צריך כפיית כלי: **מיבדל בדילי מיניה.** אפילו בחול למוד הוא לפרוש ממנו: **חמצו של נכרי.** המופקד אצלו ולא קיבל עליו אחריות דמותר לשהותו: **עושה לו מחיצה.** בארבעה עשר משום היכר שלא ישכח ויאכלנו ולא סגי ליה בכפיית כלי כל שבעה שהכלי ניטל לצורך ומיהו ההוא דלעיל לא אפשר ליה במחיצה ומשום חד יומא סגי ליה בכפיית כלי ובלילה יבערנו: **המפרש.** מן היבשה לים: **בשיירא.** למקום רחוק: **קודם שלשים יום.** לפסח ולקמן מפרש כנגד ששואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ומאז חל עליו להיזהר בצרכי הפסח: **דעתו לחזור.** בימי הפסח: **אפילו מראש השנה נמי.** דכי הדר ביה בימי הפסח עבר עליה וההיא שעתא לאו ברשותיה הוא דליבטליה שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו וכשראהו עובר עליה: **אוצר.** שהכניס שם תבואה ותחתיה חמץ ואמרינן לקמן י) חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים זקוק לבער.** דלכתחלה לא זהו ביעורו: **קודם שלשים.** לא חלה חובת ביעור עליו וכי מטי ההיא שעתא לא מחוייב כדאמרן דהא נפלה עליו מפולת:

שהרי

התם דמצי מסלק ליה. הק' ר"י דבפ' איזהו נשך (ב"מ דף ע: ושם) אמר דהמקבל צאן ברזל מן הנכרי הוולדות פטורים מן הבכורה אף על גב דמצי מסלק ליה לנכרי בזוזי כדאמר התם כיון דאלו בעי נכרי זוזי ולא משכח שקול בהמה ותי' ר"י דשאני התם שמתחלה היתה הבהמה של נכרי וכיון דאי בעי זוזי ולא משכח שקיל בהמה לא נפקא מרשותיה[א] אבל כשהבהמה של ישראל ומצי מסלק ליה לנכרי בזוזי לא נכנסה לרשותו[ב]: **בהמת** ארנונא פטורה מן הבכורה אע"ג דמצי מסלק ליה. והא דתניא חייבת פ"ה דגבי עיסה תניא וק' לרשב"א דהא גבי בהמה תניא בהדיא בתוספתא י) דחייבת בבכורה וכן גבי עיסה תניא ל) עיסת ארנונא חייבת בחלה אע"ג דלא מצי מסלק ליה ואית ספרים דגרסי בהמת ארנונא פטורה והוא דלא מצי מסלק ליה ולפי זה מתיישבות שתי הברייתות[ג]: **יחד** לו בית. פ"ה דלא קיבל עליו אחריות אלא אמר ליה הרי הבית לפניך וק' לר"י מאי איריא יחד אפילו לא יחד נמי[ד] והכי נמי מסיק בסמוך למימר דשכירות קניא[ה] ופר"ת דאפילו באחריות איירי ומשום הכי מפיק מלא ימצא דלא חשיב מצוי כיון שיחד לו בית[ו] ורב פפא אית ליה מסברא כיון שיחד לו בית הוי כאלו קיבל עליו אחריות על חמצו של נכרי בביתו של נכרי[ז] מ): **כופה** עליו כלי. אע"ג דאיכא למ"ד בפ' כירה (שבת מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל איכא לאוקמי בצריך למקומו[ח] אי נמי הכא שרי משום דילמא אתי למיכליה[ט]:

שנאמר

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ב ה"ו], ב) ע"ז כא. [וטו.], ג) [צ"ל שמכנים], ד) [עי' תוספות כתובות ז. ד"ה מתוך], ה) [תוספתא פ"א ה"ד], ו) מגילה כט: סנהדרין יב: ע"ז ה: [ר"ה ז. בכורות נח. תוספתא מגילה פ"ג ה"ב], ז) [שמות כב], ח) [בכורות ב.], ט) [במדבר טו], י) [דף ח.], כ) [בכורות פ"ב ה"ב], ל) תוספתא דחלה פ"א ה"ג, מ) [ועי' תוס' ב"מ פא: ד"ה והא],

גליון הש"ס

גמ' בהמת ארנונא. עיין נדרים סב ע"ב בר"ן ד"ה והלך זו ארנונא: תוס' ד"ה התם שמתחלה היתה הבהמה. עי' ב"ב נ ע"א תוד"ה קסבר:

מוסף רש"י

לא לבית דירה אמרו. שידור בה העובד כוכבים, אלא לבית העצים לבית האוצרות (ע"ז טו.) לאשתמושי בהו בליבי ותבנא (שם כא.).

מוסף תוספות

א. ומ"ה פטורה מן הבכורה. תוס' ר"פ. ב. ומ"ה חייבת. שם. ג. והא דקתני חייבת היינו הכיא דמצי מסלק ליה. תוס' ר"פ. ד. דהא אמרי' לעיל שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים. שם. ה. [ואי] לא קיבל עליו אחריות אפי' לא קנה הנכרי המקום, שרי. רא"ש סי' ו'. ו. ולרב אשי פשטינן הכי מקרא. חי' הר"ן. וקס"ד מעיקרא דשכירות קניא והו"ל ביתו של גוי לגמרי ובתר הכי אמרינן שאע"פ שאין השכירות קונה, מכיון שאינו מצוי בידו של ישראל אינו עובר עליו. חי' רבינו דוד. ז. דדוקא כשהחמץ שלו אז הוא עובר משום בל ימצא אע"ג שאינו בביתו. תוס' ר"פ. ח. דכיון שניטל לצורך מקומו אינו מחויב להניחו מיד אלא מוליכו עד מקום החמץ וכופה עליו. חי' הר"ן. ט. דשרינן טלטול דרבנן כדי שלא יבוא לידי איסור תורה. ריטב"א.

רבינו חננאל

בהמת ארנונא. פירוש בהמה שיש בה שותפות לגוי פטורה מן הבכורה, דבהדיא קימא לן כל יד גוי באמצע פטורה מן הבכורה, ואע"ג דמצי מסלק ליה לגוי בדמי. מאי טעמא בהמה אית לה קלא, כלומר דהאי בהמה דגוי היא ולא אתו למימר דישראל היא וקא אכיל בוכרי, אבל עיסת ארנונא אע"ג דלא מצי מסלק ליה

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ד מהל' בכורות הלכה א סמג עשין מא טוש"ע יו"ד סי' שכ סעיף ה:

כט ב מיי' פ"ו מהלכות ביכורים הל' ט סמג עשין קמא טוש"ע יו"ד סי' של סעיף ג:

ל ג ד מיי' פ"ד מהל' חמץ ומצה הלכה ב טוש"ע או"ח סימן תמ סעיף ג:

לא ה מיי' פ"י מהלכות ע"ז הל' ד סמג לאוין מח טוש"ע יו"ד סי' קנא סעיף י:

לב ו מיי' פ"ג מהלכות חמץ ומצה הלכה ח סמג לאוין עט טוש"ע או"ח סי' תמו סעיף א:

לג ז מיי' פ"ד שם הל' ב סמג שם טוש"ע א"ח סי' תמ סעיף ב:

לד ח ט י מיי' פ"ב שם הלכה יט סמג שם טוש"ע או"ח סימן תלו סעיף א ב:

לה כ טור ש"ע א"ח סי' תכט סעיף א:

רבינו חננאל (המשך)

לגוי מינה חייבת בחלה. דהא לית לה קלא. ת"ר גוי שנכנס לחצרו של ישראל ובצק בידו אין זקוק ישראל להוציאו מידו של גוי ולבערו. הפקידו אצלו חייב לבער, אלא אם כן ייחד לו בית שאין זקוק לבער, דהא יחד לו בית ולאו ברשותיה דישראל קאי. **למימרא דשכירות** קניא, והתנן בע"ז סוף פ"ק אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו ע"ז וכתיב לא תביא תועבה אל ביתך, ואי ס"ד דשכירות קניא לאו ביתך הוא. ושנינן לעולם שכירות לא קניא. ושאני הכא דכתיב לא ימצא, כל חמץ שמצוי בידך אסרה תורה והאי כיון דיחד לו בית יצא מידו זה החמץ ואינו מצוי בידו. **אמר רב המוצא חמץ ביו"ט** שאינו יכול לבערו כופה עליו את הכלי דחיישינן שמא יאכלוהו בניו ואם של הקדש אינו צריך. מאי טעמא מיבדל בדילי אינשי מיניה מקמי הכי ולא אתו למיכליה דחמיר עלייהו איסוריה. וחמץ של גוי צריך מחיצה עשרה טפחים כדי שיצא מרשות ישראל לגמרי. **וכן** המפרש בים או היוצא בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבער ואחרי כן יפרש. קודם שלשים יום אין זקוק לבער, בד"א בשאין דעתו לחזור קודם הפסח. אבל כשדעתו לחזור אפילו מתחלת השנה חייב לבער. וכן דין העושה את ביתו אוצר תוך שלשים יום זקוק לבער, קודם שלשים יום אין זקוק לבער. במה דברים אמורים בשאין דעתו לפנותו קודם הפסח, אבל אם דעתו לפנותו חייב לבער. **והני שלשים יום מאי עבידתייהו** דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום,